

N:o 118.

Af herr **P. Norberg**, *angående tullfri införsel öfver Funäsdalen af spannmål, malen och omalen, alla slag, samt fläsk.*

Vid 1893 års riksdag yrkade jag i väckt motion, att Riksdagen måtte besluta, att spannmål, malen och omalen, alla slag, samt fläsk, andra slag, skulle få tullfritt till riket införas öfver Funäsdalen. Denna motion bifölls af Andra Kammaren, men förkastades sedermera i gemensam votering. Då jag vid 1894 års riksdag förnyade motionen, blef densamma visserligen af båda kamrarna afslagen, men, hvad Andra Kammaren vidkommer, skedde detta, såsom under diskussionen uttryckligen från bevillningsutskottets sida framhölls, endast därför att man vid nämnda riksdag enats om att icke alls röra vid tulltaxan.

Redan hvad sålunda förekommit skulle, enligt mitt förmenande, vara fullgiltigt skäl för mig att å nyo upptaga ett yrkande, mot hvars befogenhet och billighet i sjelfva verket ingen invändning hittills gjorts och ej heller torde kunna göras. Men ett ytterligare och kraftigt skäl härför har jag erhållit i den nyligen genomförda betydande förhöjningen af spannmålstullarna, hvarigenom de af mig framhållna missförhållandena blifvit i hög grad skärpta.

Jag tillåter mig ännu en gång i korthet erinra om de skäl, som föranledt min framställning.

Klimatet i Herjeådalen är i hög grad hårdt och oblidt. Långt efter det full sommar inträdt i de sydligare delarne af Sverige, är marken i Herjeådalen snöböljd och vattnen befäckta med is. Ännu i slutet af maj äro sjöarne enligt regeln körbara. Ja, det har händt, att Malmagssjön i Tännäs socken kunnat på isen passeras med fordon ännu i slutet af juni. Först i juli månad inträder den verkliga sommaren i dessa trakter. Den räcker till slutet af augusti eller i lyckligaste fall till midten af september,

och är alltid åtföljd af frostnätter och oftast äfven af snö. År 1892 föll redan mot slutet af augusti så mycket snö, att till och med träd brötos ned. Och äfven år 1893 kom snö så tidigt, att höbergningen derigenom delvis omöjliggjordes, och en myckenhet slaget hö blef qvarliggande under snön.

Att en befolkning, som lefver under så karga förhållanden, ej kan i nämnvärd mån vara åkerbrukande, är ju en gifven sak. Ingenstädes i Herjeådalen kan, ens under goda år, produceras spanmål tillräckligt för det egna behofvet. Inom Tännäs, Ljusnedals och Storsjö socknar, inom större delen af Hede socken och å flere andra orter här och der inom provinsen, hafva nattfroster omöjliggjort *all* spanmålsproduktion. Det enda, som der kan odlas, är små quantiteter potatis, som under goda år uppdragas i bergskrefvor och andra för plogen otillgängliga ställen, der skydd finnes för nattfrosten och fjellstormarna.

Äfven ladugårdsskötseln bedrifves under de största svårigheter. Höet måste till största delen hemtas från ofta flere mil från bostaden belägna starrängar, och höbergningen omintetgöres ej sällan genom tidiga snöfall. Det smör, som produceras för afsalu, måste på grund af de svåra kommunikationsförhållandena gömmas länge, innan det kan föras i marknaden, hvarigenom det, såsom sekunda vara, endast betingar ett lågt pris.

Fläsk, denna i synnerhet för skogsarbetaren så oundärliga förnödenhet, kan naturligtvis under sådana förhållanden ej heller produceras inom provinsen, utan måste detsamma, liksom brödfödan, anskaffas från andra orter.

Om det för andra, lyckligare lottade landsdelar, der befolkningen har sin förnämsta utkomst af jordbrukets afkastning, kan vara en fördel att lifsförnödenheterna stiga i pris, så är deremot detta för Herjeådalens fattiga befolkning uteslutande en olycka, och denna så mycket hårdare, som på grund af de lokala förhållandena de utifrån inköpta lifsmedlen under alla förhållanden i Herjeådalen måste ställa sig betydligt högre än på andra orter. Äfven då i landet i öfrigt spanmålsprisen stå ovanligt lågt, råder dock i Herjeådalen alltid hvad man annorstädes skulle kalla: dyr tid.

På grund af de stora afstånden, är det icke möjligt att fylla Herjeådalens spanmålsbehof från de spanmålsproducerande delarne af Sverige. Från Funäsdalen till närmaste svenska jernvägsstation i Ljusdal har man 26,5 mil. Till Rörås i Norge har man endast 7 mil. Huru rika skördarna i södra Sverige må vara, finner dock ej ett korn af dem vägen till Herjeådalen, som uteslutande är hänvisad att fylla sitt spanmålsbehof från

Rörås. Men Rörås är beläget uppe på Dovre fjell. Der i trakten produceras icke heller någon spanmål till afsalu. Den måste hemtas från Trondhjem, hvarför ock mjölpriset per 100 kilogram i allmänhet ställer sig 2,50 å 3 kronor högre i Rörås än i Trondhjem. Från Rörås skall spanmålen sedan fraktas till olika delar af Herjeådalen. De första åtta milen mellan Rörås och Ljusnedals bruk äro allmän landsväg. Att för 100 kilo mjöl på en så pass lång vägsträcka betalas 2 kronor 50 öre i frakt, får väl ej anses öfverdrifvet dyrt. Men från Ljusnedals bruk till Storsjö är 5 mil obanad väg. Vintertiden släpar man här fram mjöllassen genom att fästa brädlappar — så kallade trögor — under fötterna på hästarne för att de ej skola sjunka i den djupa snön. Men sommartiden måste man forsla mjölsäckarna på hästryggen, och det fordras då en rätt stadig häst för att han på obanad, stenig och äfven delvis sumpig mark skall kunna taga sig fram med en börda af 100 kilogram; och om forbonden, som så lång väg och i så svår mark skall gå bredvid hästen och hålla i mjölsäcken för att den ej skall falla af hästryggen, för en sådan resa betingar sig en betalning af 10 kronor, så tror jag de äro ärligen förtjenta. Fraktkostnaden för 100 kilogram mjöl från Rörås till Storsjö kan sålunda uppgå till 12 kronor 50 öre. För dem, som bo ännu längre bort, såsom i Henådalen, Serfsjö, m. fl. ställen, blir hemforslingen af brödfödan ännu besvärligare och dyrare.

Kan det väl vara obefogadt, om en befolkning, som lefver under sådana förhållanden och som i lika mått som rikets öfriga inbyggare får bära den växande skattebördan i öfrigt, vågar anhålla åtminstone om den lindring, att dess outhärliga födoämnen må få införas skattefritt? Må man besinna, att med den nu åsatta mjöltullen endast fraktkostnaden och tullafgiften för 100 kilo mjöl — och under formen af mjöl måste spanmålen införas, då någon qvarnrörelse ej bedrifves i Herjeådalen — i Storsjö uppgår till *icke mindre än 19 kronor* och på vissa andra orter måste belöpa sig till *ännu mera*, samt att befolkningen dertill i Rörås måste betala ett inköpspris för sjelfva varan, hvilket är högre än på andra orter.

Äfven med den förut gällande tullsatsen af 2,50 och med den sista tidens ovanligt låga pris på verdensmarknaden, uppgick kostnaden för brödfödan i Herjeådalen till så högt belopp, att, derest något sådant förekomme i öfriga delar af landet, statsmagterna — såsom erfarenheten från år 1892 senast visat — otvifvelaktigt skulle anse för sin oafvisliga pligt att, till näringsbekymrens lindrande, söka reducera prisen genom tullbeskattningens lättande. Hvarför skulle väl då denna pligt vara min-

dre bjudande, därför att frågan gäller endast den fattiga men sträfsamma befolkningen i en aflägsen och af allmänheten föga känd del af landet?

Ur skyddssynpunkt kan väl icke rimligtvis någon befogad betänklighet mot en sådan begäran uppställas. För de svenska producenterna af spanmål och fläsk spela tullförhållandena i Herjeådalen ingen som helst roll. Genom att der beskatta dessa lifsmedel kan deras pris i det öfriga Sverige icke stegras med ett enda öre. Genom att medgifva tullfrihet i Herjeådalen kan icke heller någon konkurrens uppstå, vare sig för jordbrukarne eller qvarnegarne i det öfriga Sverige. Samma skäl, som tvingar befolkningen i Herjeådalen att köpa sitt mjöl och fläsk i Norge, omöjliggör någon import öfver Funäsdalen af dessa födoämnen till det öfriga Sverige. De stora afstånden — från Rörås till Ljusdal är det 34 mil — afstänger all samfärdsel i sådant syfte.

Man har emellertid sökt göra gällande, att, huru billig min begäran än är i och för sig, den likväl icke skulle kunna bifallas, därför att derigenom befolkningen å andra orter skulle kunna förledas att komma med samma begäran, som då blefve svår att afvisa. För min del betviflar jag högeligen, att någon annan ort finnes i Sverige, der man samtidigt lefver under så svåra förhållanden, är så afskuren från samfärdseln med det öfriga landet och så af naturförhållandena hänvisad att anskaffa de oundgängligaste födoämnena från främmande land. Men om någon sådan ort verkligen finnes, och om, liksom i Herjeådalen, tullbeskattningen kan der borttagas utan att medföra någon fara för Sveriges skyddade näringar, hvar skulle väl egentligen faran ligga uti att bevilja en anhållan härom? Enda effekten blefve ju en obetydlig minskning i statens tullinkomster, hvilken väl så mycket lättare borde kunna bäras, som de här afsedda tullarne icke åsatts i syfte att skaffa staten inkomster. Icke heller bör man hysa fruktan för att Herjeådalens befolkning, om denna frihet beviljades, skulle framkomma med ytterligare kraf på andra likartade lättnader. Denna befolkning är icke van att hemta några lyxartiklar från utlandet, den har små behof och är nöjd, om den med det oundgängligaste kan få lifnära sig på den fäderneärfda torfvan. Men väl må man besinna, att huru sträfsam och förnöjsam denna befolkning än är, och huru främmande den är för alla bullersamma utbrott af missnöje, det dock, just med hänsyn till de lokala förhållanden, under hvilka den lefver, icke borde förefalla välbetänt att behandla den med obillighet och hårdhet; och något annat namn kan jag ej gifva en vägran att tillmötesgå dess anspråkslösa begäran att icke behöfva deltaga i en tung beskattning, som, då den, såsom i Herjeådalen, ej har annan verkan än att öfverflytta

den fattiges sparpenningar till statskassan, ej skulle kunna sättas i fråga, derest det gälde andra delar af riket.

Då man talat om den förmenta vådan af att göra ett undantag från den allmänna tullagstiftningen till förmån endast för en ort, tillåter jag mig ock erinra derom, att under förra hälften af detta århundrade, innan kommunikationsväsendet var så utveckladt som nu och då därför oftare än nu dyr tid förekom så väl i hela landet som å vissa orter, det gång på gång inträffade, att man, till lindrande af nöden å någon viss ort, medgaf tullfri införsel af spanmål endast till denna ort. Enligt norska tulltaxan har man också af alldeles samma skäl, ehuru både spanmål och mjöl i allmänhet i Norge draga tull, likväl medgifvit tullfri införsel öfver tullstationerna Hammerfest, Vardö och Vadsö. Men icke har någon olägenhet, så vidt jag hört, deraf någonsin uppstått.

Slutligen har man äfven förmenat, att Herjeådalen är redan beviljad en afsevärd fördel genom mellanrikslagens bestämmelse, att vid resa öfver landgränsen mellan Norge och Sverige *norsk* spanmål får införas tullfritt till hvilken qvantitet som helst och äfven annan spanmål, af omalen 150 och af malen 100 kilogram. Men af dessa medgifvanden har befolkningen i Herjeådalen i sjelfva verket mycket ringa gagn. Norsk spanmål kan icke erhållas i Rörås. Norge är i allmänhet icke något spanmålsproducerande land, och särskildt det nordenfjeldske Norge har icke alls någon spanmål att afyttra. Hvad åter beträffar icke-norska spanmålen, så gäller som bekant den bestämmelsen, att de medgifna kvantiteterna få tullfritt införas endast om den, som skall hafva spanmålen, sjelf är med lassett. I följd häraf kan väl medgifvandet vara till något gagn för dem, som icke bo längre bort än en 2 å 3 mil från riksgränsen. Men i dessa obygder bo icke fler än 6 å 7 familjer. För den öfriga befolkningen är deremot medgifvandet, som väl lätt bör inses, utaf mycket ringa, om ens något gagn.

Jag tillåter mig icke att mästra det tullsystem, som man nu infört i Sverige. Dess fördelar har jag visserligen icke nägtat inse, men är ju icke därför omöjligt, att detsamma verkligen kan lända landet i dess helhet till något gagn. Om så är, kan väl detta gagn endast ytterligare ökas derigenom, att man i systemet inför sådana modifikationer, att dess uppenbaraste olägenheter aflägsnas. Och bland dessa olägenheter kan väl ingen vara mer uppenbar och orimlig än den, att de tullar, som införas i uppgifvet syfte att hjälpa den bofasta befolkningen på landsbygden ur dess tryckta belägenhet, skola för samma befolkning inom en hel provins vara endast en ytterligt hård och tryckande beskattning. Må vara att denna provins hör till Sveriges fattigaste, och att den befolkning, som

der bor, ej genom några rikedomar ökar landets välmåga. Det är dock denna befolknings sträfsamhet och kärlek till sin fosterbygd man har att tacka för att Herjeådalens icke är endast en ödemark; och de, som der bo och arbeta, de äro dock svenskar och borde såsom sådana kunna göra anspråk på samma omtanke och skydd som rikets öfriga inbyggare.

Jag tillåter mig därför föreslå,

att Riksdagen ville besluta, att spanmål, malen och omalen, alla slag, samt fläsk, må få tullfritt till riket införas öfver Funäsdalen.

Stockholm den 26 januari 1895.

P. Norberg.

N:o 119.

Af herr **T. V. Forsell**, om höjande af anslaget till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande.

I Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof finnes till skarpskytteväsendet och skjutskicklighetens befrämjande upptaget ett extra anslag stort 90,000 kronor eller lika belopp, som vid sistlidet års riksdag anvisades för detta ändamål under 1895.

Centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar har å sin sida i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t framställt önskvärdheten och behofvet af nämnda anslags höjande till 160,000 kronor, och har herr statsrådet och chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet i sitt yttrande öfver denna centralstyrelsens hemställan anført, »att skytterörelsen, med den ledning som i följd af den under år 1893 inträdda reform kommit den-